

Twee keer Ingmar Bergman, twee keer Ivo Van Hove

Ivo Van Hove gaat vanavond in première met een bewerking van twee filmscenario's van Ingmar Bergman. Een tweeluik over identiteit en het verlies dat elke levenskeuze met zich meebrengt. 'Dit stuk gaat ook over mijn eigen leven.'

SOFIE MULDER

Hendrik is een regisseur. Zijn leven is een puinhoop, maar in het theater beleeft hij zijn diepste verlangens. Elisabeth is een actrice. Plots is spelen voor haar zinloos geworden, en doet het jonge moederschap haar twijfelen. De zin en onzin van theater en kunst, de grens tussen verbeelding en werkelijkheid, de hartverscheurende keuzes die we in dit leven moeten maken: die vragen staan centraal in het tweeluik van Toneelgroep Amsterdam dat vanavond in première gaat. Voor *Na de repetitie/Persona* bewerkte regisseur Ivo Van Hove twee filmscenario's van Ingmar Bergman (1918–2007) en bracht ze voor het eerst samen.

Van Hove: "Ik heb ondertussen een kleine geschiedenis met Bergman. In 2005 heb ik *Scènes uit een huwelijk* van hem geënceneerd, en in 2009 *Kreten en gefluister*. Bergman was niet alleen theaterregisseur, ook zijn films waren heel bekend. In mijn jonge jaren stonden die op het programma van de Monty en de Cartoons in Antwerpen, en het was daar dat ik ook zijn *Persona* zag. Toen begreep ik daar nog niet zoveel van, maar de film is altijd in mijn hoofd blijven zitten, en met het ouder worden kon ik hem ook meer doorgronden. *Na de repetitie* is een heel andere film van hem – een klassieke toneeltekst, terwijl *Persona* een meer filmisch scenario is – maar er zijn heel mooie linken tussen de twee."

Bijvoorbeeld: beide spelen zich af in het theatermilieu.

"De centrale figuur in *Na de repetitie* is een regisseur. Al zijn relaties zijn mislukt, hij wordt ouder, maar in de illusie van toneel beleeft hij zijn diepste verlangens. Theater maken is ontzettend belangrijk voor hem, even essentieel als eten en drinken.

'Kunst helpt ons onze ruwe instincten te kanaliseren. Zonder kunst zouden we elkaar écht de kop inslaan'

"*Persona* gaat over Elisabeth, een actrice die midden in een opvoering stopt met spelen. Zij wordt verscheurd door haar leven als jonge moeder en haar leven als gevierd actrice. Heel herkenbare situaties, ook voor mensen vandaag. Maar tegelijk stelt Bergman ook grotere vragen in zijn stukken: is kunst belangrijk voor ons eigen leven? En voor de maatschappij?"

Vanwaar de behoefte om daarover dit tweeluik te maken?

"U weet dat ik theater en kunst essentieel vind voor deze samenleving, en ik probeer dat ook zo veel mogelijk te zeggen. Ik ben ervan overtuigd dat het er zonder schouwburgen, musea, bibliotheken en bioscopen erg rauw aan toe zou gaan. Waarom gaan we kijken naar een stuk over Medea? We weten toch dat zij haar

kinderen gaat vermoorden? Omdat het helpt om onze ruwe instincten te kanaliseren. Als we dat niet meer zouden doen, zouden we elkaar écht de kop inslaan. En dat doen we al te veel.

"Dit tweeluik gaat dus ook over mijn leven. Af en toe doe ik dat, een stuk maken over aspecten van mijn eigen identiteit. Dat was bijvoorbeeld zo met *Angels in America* (een stuk over homoseksuelen en aids in het Amerika van de jaren tachtig). Nu had ik het nodig om naar mezelf als regisseur te kijken. Mezelf de vraag te stellen: moet ik nu echt zo veel verdragen om door te gaan met wat voor mij essentieel is?"

De stukken gaan ook over de grens tussen wat echt is en wat niet.

"Het Latijnse woord 'persona' betekent 'masker'. Allemaal dragen we een masker, elke dag. Bij mijn partner gedraag ik me anders dan bij mijn acteurs, en tussen mijn technici gedraag ik me weer anders. Elke mens bestaat dus uit meerdere identiteiten. Kijk naar Elisabeth: zij moet moeder zijn, maar tegelijk wil ze actrice zijn. Het is belangrijk dat je voor jezelf ontdekt wie je bent en wat je eigen plek is in de samenleving."

Niet gemakkelijk.

"Nee, dat klopt. Het leven is nu eenmaal erg complex. Bergman kan daar op een heel herkenbare manier over schrijven. Elk stuk van hem gaat over brandpunten in het leven, waarmee iedereen vroeg of laat geconfronteerd zal worden. Over de dood bijvoorbeeld, zoals in *Kreten en gefluister*. Er wordt vaak gezegd dat zijn teksten nogal ontoegankelijk zijn, maar het tegendeel is waar als je ze goed ensce-neert. Ik heb dus erg graag gewerkt aan dit tweeluik. Ook omdat het met een intieme ploeg was. Ik hou nog altijd heel veel van grote voorstellingen met veel volk op het toneel, maar af en toe heb ik ook de behoefte om iets met een kleine topplaatje te maken. Zoals nu."

***Na de repetitie/Persona* van Toneelgroep Amsterdam gaat vanavond in première in Luik. Daarna op tournee, t.e.m. 15 juni 2013. www.tga.nl**